

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 252/04-32

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Eduarda Bárányu a zo sudcov Juraja Babjaka a Ľubomíra Dobříka vo veci sťažnosti Dušana Želinského, bytom M. nad B., zastúpeného advokátom JUDr. M. S., Advokátska kancelária H. – O. – S. – T. a spol., K., namietajúcej porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj porušenie jeho práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 144/02 na neverejnom zasadnutí 10. novembra 2004 takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 144/02 p o r u š i l základné právo Dušana Želinského na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Dušanovi Želinskému p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Košice II p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Košice II j e p o v i n n ý zaplatiť náhradu trov konania Dušanovi Želinskému v sume 9 360 Sk (slovom deväťtisícristošesťdesiat slovenských korún) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. M. S., Advokátska kancelária H. - O. - S. – T. a spol., K., do pätnástich dní od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Sťažnosti Dušana Želinského vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 252/04-13 z 25. augusta 2004 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Dušana Želinského, bytom M. nad B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. M. S., Advokátska kancelária H. - O. - S. – T. a spol., K., namietajúcej porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj porušenie jeho práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 144/02.

Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu uviedol, že 2. marca 2000 podal na Okresnom súde Košice I návrh na vydanie platobného rozkazu na zaplatenie 40 000 Sk s príslušenstvom proti Š. B., bytom K. (ďalej len „odporca“), domáhajúc sa tak

uspokojenia svojej pohľadávky z titulu pôžičky. Okresný súd Košice I postúpil vec z dôvodu miestnej príslušnosti okresnému súdu 10. marca 2000.

Okresný súd vydal 6. októbra 2000 vo veci platobný rozkaz sp. zn. 1 Rob 1244/00, proti ktorému podal odporca v zákonom stanovenej lehote (20. decembra 2000) odpor. Ten bol okresným súdom zaslaný sťažovateľovi na vyjadrenie v prílohe listu zo 6. júna 2001. Sťažovateľ sa vyjadril obratom. Svoje stanovisko doručil okresnému súdu 18. júna 2001. Vec však bola prevedená do registra „C“ až 7. februára 2002 a pojednávanie bolo nariadené na 3. jún 2003. Na pojednávaní boli vypočutí účastníci konania. Následne bol okresný súd vo veci nečinný až do 15. apríla 2004, keď sa výzvou adresovanou „*ASTRAN CLUB BARDEJOV*“ snažil zistiť údaje o výške „*vstupného*“ a spôsobe použitia finančných prostriedkov takto získavaných od fyzických osôb. Zásielka sa vrátila 22. apríla 2004 ako nedoručená.

Sťažovateľ namieta, že ani po uplynutí takmer štyroch rokov od začatia súdneho sporu nie je vec právoplatne skončená, pričom v obdobiach od 1. januára 2001 do 6. júna 2001 (cca šesť mesiacov), od 18. júna 2001 do 3. júna 2003 (cca dvadsaťštyri mesiacov) a od 4. júna 2003 do 15. apríla 2004 (cca desať mesiacov) okresný súd vo veci vôbec nekonal, prípadne vykonal neefektívne úkony.

Na základe uvedených tvrdení sťažovateľ žiada, aby ústavný súd nálezom rozhodol, že okresný súd v predmetnom konaní porušil základné právo sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietahov v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj právo sťažovateľa na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietahov, priznal sťažovateľovi finančné zadost'učinenie vo výške 40 000 Sk a uložil okresnému súdu povinnosť nahradiť trovy sťažovateľa v konaní pred ústavným súdom vo výške 11 063 Sk.

Výšku požadovaného finančného zadost'učinenia odôvodňuje sťažovateľ tým, že neprimerane dlhá doba čakania na rozhodnutie okresného súdu nepriaznivo vplýva na jeho psychiku. Deti a manželka vyčítajú sťažovateľovi, že v dôsledku nevrátenia pôžičky sú finančne ukracovaní, pokiaľ ide o sociálne, kultúrne a spoločenské vyžitie. Sťažovateľ

spláca hypotekárny úver, pričom vymáhanie uvedenej pohľadávky sa stáva plynutím času čoraz zložitejšie a vyžaduje si vynakladanie ďalších nákladov.

Sťažovateľ uviedol, že v priebehu konania sa domáhal ochrany svojich práv, porušenie ktorých namieta pred ústavným súdom, podaním sťažnosti na prietahy v konaní predsedovi okresného súdu 24. apríla 2003. V prílohe sťažnosti predložil ústavnému súdu kópiu odpovede predsedu okresného súdu na uvedenú sťažnosť (list sp. zn. Spr. 2377/03 z 9. mája 2003), v ktorej predseda okresného súdu uznal sťažnosť za dôvodnú a existenciu prietahov v označenom konaní odôvodnil *„dlhodobou práceneschopnosťou konajúcej sudkyne, ako aj veľkým počtom nevybavených vecí v jej súdnom oddelení“*.

Okresný súd sa k sťažnosti sťažovateľa vyjadril listom sp. zn. Spr 1322/04 z 23. septembra 2004 prostredníctvom svojho predsedu. Vo svojom vyjadrení chronologicky popísal vykonané procesné úkony v predmetnej veci a v jeho závere uviedol: *„Vzhľadom na vyššie uvedenú chronológiu vo veci vykonaných úkonov je nutné pripustiť, že v určitom období v konaní vznikli prietahy.*

Tieto sú však objektívneho charakteru a spočívajú v enormnom množstve nevybavených vecí, ktoré v danom období boli v registri Ro, kde bola pridelená i predmetná vec, ktorej sa podaná sťažnosť týka. Ďalšími dôvodmi, ovplyvňujúcimi dĺžku konania, bola i opakovaná dlhobojšia práceneschopnosť zákonnej sudkyne JUDr. M. P., ktorá vo veci konala, zmena zákonnej sudkyne, ktorá po prevzatí všetkých pridelených spisov nemohla v krátkom časovom úseku vykonávať súčasne úkony vo všetkých veciach a tiež enormná zaťaženosť oboch konajúcich sudkýň.

Zároveň Vám oznamujem, že netrvám na tom, aby ústavný súd konal o veci samej na ústnom pojednávaní a súhlasím s upustením od neho. (...)“

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania, ako aj z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania v predmetnej veci.

Okresnému súdu Košice I bol 2. marca 2000 doručený návrh sťažovateľa, zastúpeného komerčnou právničkou JUDr. D. H., M. nad B., zo 16. februára 2000, ktorým sa proti odporcovi domáhal vydania platobného rozkazu na zaplatenie sumy 40 000 Sk s prísl. Spolu s návrhom sťažovateľ uhradil súdny poplatok v kolkoch, pripojil plnú moc pre zvolenú právnu zástupkyňu a predložil potrebné doklady preukazujúce jeho tvrdenia.

Listom z 9. marca 2000 postúpil Okresný súd Košice I predmetný spis okresnému súdu z dôvodu jeho miestnej príslušnosti. Okresný súd prevzal predmetný spis 10. marca 2000.

Dňa 6. októbra 2000 vydal okresný súd v zmysle návrhu sťažovateľa platobný rozkaz sp. zn. 1 Ro 1244/00 a doručoval ho jeho právnej zástupkyňi a odporcovi, ktorému zaslal aj podaný návrh na začatie konania.

Odporca podal 20. decembra 2000 voči platobnému rozkazu odpor. Z odporu vyplýva, že bol právne zastúpený JUDr. I. R., K., avšak splnomocnenie o tom okresnému súdu nepredložil. Z toho dôvodu bol pokynom z 19. januára 2001 vyzvaný na jeho doručenie.

Dňa 5. februára 2001 bolo okresnému súdu doručené splnomocnenie právnej zástupkyne odporcu.

Uznesením z 8. februára 2001 bolo odporcovi uložené v lehote 10 dní uhradiť súdny poplatok za podaný odpor. Právna zástupkyňa odporcu predmetné uznesenie prevzala 7. júna 2001. Zároveň v ten istý deň (t. j. 8. februára 2004) bol daný pokyn na zaslanie výzvy právnej zástupkyňi sťažovateľa, aby sa v lehote 10 dní vyjadrila k zaslanému odporu. Pokyn bol súdnou kanceláriou realizovaný až 6. júna 2001. Dňa 15. júna 2001 uhradil odporca poplatok za podaný odpor.

K podanému odporu sa vyjadrila právna zástupkyňa sťažovateľa listom z 15. júna 2001 doručeným okresnému súdu 18. júna 2001.

Dňa 7. septembra 2001 bol daný pokyn pre súdnu kanceláriu na prevedenie spisu do registra „C“.

Dňa 6. mája 2003 bol súdnej kancelárii doručený pokyn, ktorým bol vytýčený termín pojednávania na 3. jún 2003 a zároveň ním bolo nariadené predvolať naň účastníkov konania, ako aj ich právnych zástupcov.

Pojednávanie 3. júna 2003 konané v prítomnosti účastníkov konania, ako aj ich právnych zástupcov bolo po vypočutí účastníkov konania odročené na neurčito za účelom vyžiadania spisu Obvodného oddelenia Policajného zboru Moldava nad Bodvou (ďalej len „obvodné oddelenie“) sp. zn. ČTS: ORP 126/PP-6-99. Zároveň dala konajúca sudkyňa JUDr. M. P. pokyn súdnej kancelárii na vyžiadanie predmetného spisu.

Dňa 17. júna 2003 bol okresnému súdu doručený vyšetrovací spis obvodného oddelenia.

Dňa 17. februára 2004 bolo okresnému súdu doručené oznámenie právnej zástupkyne sťažovateľa o vypovedaní splnomocnenia jej klientom.

Listom z 15. apríla 2004 žiadal okresný súd *ASTRAN KLUB BARDEJOV*, aby v lehote 15 dní oznámil, aká bola výška vstupného za člena ich klubu v auguste 1998, z čoho výška vstupného vyplývala a na aký účel boli tieto finančné prostriedky použité. Dňa 22. apríla 2004 sa okresnému súdu vrátila nedoručená zásielka s poznámkou pošty „*adresát je neznámy*“.

Dňa 19. mája 2004 požiadal o nahliadnutie do spisu JUDr. T. G., koncipient novozvoleného právneho zástupcu sťažovateľa JUDr. M. S., K. Po predložení splnomocnení mu nahliadnutie bolo umožnené.

Dňa 7. júla 2004 JUDr. T. G. opätovne požiadal o nahliadnutie do spisu, čo mu po predložení splnomocnenia bolo umožnené.

III.

1. Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy: „Každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných priet'ahov (...).“

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 10/98).

Otázku existencie zbytočných priet'ahov v konaní, a tým aj porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy skúma ústavný súd vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa právnej a faktickej zložitosti veci, podľa správania účastníka konania a spôsobu, akým v konaní postupoval súd (napr. II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98). Tieto tri kritériá zohľadňuje pri namietanom porušení práva na prerokovanie veci súdom v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru aj Európsky súd pre ľudské práva (III. ÚS 111/02, III. ÚS 29/03).

A) Predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je návrh na plnenie v občianskoprávnej veci. Z obsahu súdneho spisu, z vyjadrení s'ťažovateľa a okresného súdu ani z nimi predložených na vec sa vzťahujúcich listín ústavný súd nezistil žiadnu skutočnosť svedčiacu o právnej alebo skutkovej zložitosti veci, ktorá by mohla mať rozhodujúci vplyv na dĺžku trvania konania na okresnom súde.

B) Správanie sťažovateľa ako účastníka konania ústavný súd hodnotí ako aktívne, sťažovateľ bol v konaní zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom, reagoval na výzvy okresného súdu a na ochranu svojich práv využil účinný prostriedok nápravy, ktorý mu zákon na ochranu jeho práv poskytuje. V správaní sťažovateľa ústavný súd nezistil žiadne okolnosti, v dôsledku ktorých by mohlo dôjsť k závažnejšiemu spomaleniu postupu súdu v predmetnom konaní.

C) Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu v predmetnej veci.

Ústavný súd zistil obdobia nečinnosti v postupe okresného súdu, ktoré mali výrazný vplyv na doterajšiu dĺžku konania. Prvé z období nečinnosti okresného súdu začalo po doručení spisového materiálu v predmetnej veci okresnému súdu 10. marca 2000 a trvalo až do 6. októbra 2000, keď okresný súd vydal v predmetnej veci platobný rozkaz sp. zn. 1 Ro 1244/00, t. j. viac ako sedem mesiacov. Ďalšie dvadsaťdvamesačné obdobie nečinnosti bolo ústavným súdom v rámci preskúmaného konania zistené v období od 18. júna 2001, keď bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie k podanému odporu, a trvalo až do 6. mája 2003, keď zákonný sudca v predmetnej veci vytýčil termín pojednávania. Ústavný súd zohľadnil skutočnosť, že na prípravu pojednávania v predmetnej veci potreboval okresný súd určitý čas, a preto na ťarchu okresného súdu započítal z uvedeného obdobia iba obdobie dvadsiatich mesiacov. Posledným z období nečinnosti v predmetnom konaní bolo obdobie trvajúce od 17. júna 2003, keď bol okresnému súdu doručený spisový materiál obvodného oddelenia, do 15. apríla 2004, keď vo veci konajúci sudca dal súdnej kancelárii pokyn na zaslanie výzvy *ASTRAN KLUB-u BARDEJOV*, t. j. takmer desať mesiacov. Nečinnosť okresného súdu vo vyššie označených obdobiach napriek tomu, že by jeho postupu bránila zákonná prekážka, je potrebné považovať za zbytočné priet'ahy v konaní v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy.

Ústavný súd konštatuje, že konanie, ktoré je predmetom posúdenia, trvá už viac ako štyri roky a sedem mesiacov. Z uvedenej doby podstatnú časť (takmer tridsaťsedem

mesiacov, teda tri roky a jeden mesiac, t. j. viac ako polovicu) tvoria obdobia, v ktorých dochádzalo k zbytočným priet'ahom v konaní v dôsledku nečinnosti okresného súdu.

Vzhľadom na uvedené nemožno dobu predmetného konania vedeného na okresnom súde považovať z hľadiska požiadaviek čl. 6 ods. 1 dohovoru za primeranú a ani za ústavne akceptovateľnú vo vzťahu k základnému právu podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd preto dospel k záveru, že uvedené práva s'ťažovateľa boli porušené.

2. Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Pretože ústavný súd zistil, že nečinnosťou okresného súdu došlo k porušeniu základného práva s'ťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza s'ťažovateľ domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

3. S'ťažovateľ vo svojej s'ťažnosti žiadal aj o priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 40 000 Sk z dôvodu nemajetkovej ujmy, ktorú odôvodnil tým, že neprimerane dlhá doba čakania na rozhodnutie okresného súdu nepriaznivo vplýva na jeho psychiku. Deti a manželka vyčítajú s'ťažovateľovi, že v dôsledku nevrátenia pôžičky sú finančne ukračovani, pokiaľ ide o sociálne, kultúrne a spoločenské vyžitie. S'ťažovateľ spláca hypotekárny úver, pričom vymáhanie uvedenej pohľadávky sa stáva plynutím času čoraz zložitejším a vyžaduje si vynakladanie ďalších nákladov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa ustanovenia § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Pretože porušenie základného práva sťažovateľa, ktoré ústavný súd zistil, nemožno napraviť obnovením stavu pred jeho porušením a výrok ústavného súdu deklarujúci toto porušenie nemožno vzhľadom na okolnosti prípadu považovať za dostatočnú a účinnú nápravu, priznal ústavný súd sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie.

Ústavný súd považoval v tomto prípade za primerané priznať sťažovateľovi sumu 30 000 Sk. Táto suma zohľadňuje s prihliadnutím na predmet konania okresného súdu dĺžku zbytočných prietáhov v tomto konaní (tri roky a jeden mesiac) a s nimi spojenú nemajetkovú ujmu sťažovateľa.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie nemajetkovej ujmy, nie prípadná náhrada škody (II. ÚS 58/02, III. ÚS 111/02).

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti ústavný súd vo zvyšnej časti uplatnenému primeranému finančnému zadosťučineniu v návrhu sťažovateľa nevyhovel.

4. Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu žiadal priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom vo výške 11 063 Sk, ktoré bližšie nešpecifikoval.

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 13 ods. 8 prvej vety v spojení s § 16, § 1 ods. 3, § 19 ods. 3 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 163/2002

Z. z.“) s tým, že predmet konania podľa čl. 127 ústavy pred ústavným súdom, ktorým sú základné práva a slobody, porušenie ktorých sťažovateľ namieta, v zásade nie je ocniteľný peniazmi. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v období od 1. januára 2004 v konaní pred ústavným súdom predstavuje 4 540 Sk (základom pre výpočet je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2003 vo výške 13 602 Sk) a hodnota režijného paušálu 136 Sk.

Ústavný súd v tomto prípade uložil okresnému súdu povinnosť uhradiť sťažovateľovi trovy konania vo výške 9 360 Sk pozostávajúce z trov za dva úkony právnej služby v uvedenom konaní (prevzatie a prípravu zastúpenia, písomné podanie) vyčíslených ako jedna tretina výpočtového základu za dva úkony právnej služby 2 x 4 540 Sk, spolu vo výške 9 080 Sk, a paušálnej náhrady hotových výdavkov 2 x 136 Sk, spolu vo výške 272 Sk, v súlade s vyhláškou č. 163/2002 Z. z.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. novembra 2004